

Stichting Milieufederatie Groningen

Evaluatief Jaarverslag 2009

————— **COLOFON** —————

Evaluatief Jaarverslag 2009

Milieufederatie Groningen
(vanaf maart 2010 Natuur en Milieufederatie Groningen)

Zuiderpark 16,
9724 AG Groningen

T 050 313 08 00
E info@nmfgroningen.nl
W www.nmfgroningen.nl

*De Milieufederatie Groningen wordt financieel
ondersteund door de Nationale Postcode Loterij.*

Mei 2010

Nationale Postcode Loterij

Tijdens het jaarlijkse Goed Geld Gala van de Nationale Postcode Loterij in februari 2009 heeft Rita Kwakkestein namens de Provinciale Milieufederaties een cheque van € 2,5 miljoen in ontvangst genomen. De Postcode Loterij keerde in 2009 een bedrag van ruim € 244 miljoen uit. De Postcode Loterij ondersteunt 66 organisaties, waaronder De Provinciale Milieufederaties. Minister-president Balkenende was ook aanwezig op het gala en reikte in het Kurhaus in Scheveningen namens de Postcode Loterij een aantal cheques uit aan aanwezige organisaties.

Foto: Goed Geld Gala

Bij de foto: Rita Kwakkestein (links) van De Provinciale Milieufederaties neemt uit handen van Ellen Damsma, Managing Director Nationale Postcode Loterij, de cheque van € 2,5 miljoen in ontvangst.

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Groene Ruimte	5
	2.1 Toetsing aan Werkplan 2009	5
	2.2 Toetsing aan Meerjarenbeleidsplan 2008-2011	9
3	Bebouwde Ruimte en Mobiliteit	10
	3.1 Toetsing aan Werkplan 2009	10
	3.2 Toetsing aan Meerjarenbeleidsplan 2008-2011	11
4	Klimaat en Energie	13
	4.1 Toetsing aan Werkplan 2009	13
	4.2 Toetsing aan Meerjarenbeleidsplan 2008-2011	15
5	Duurzame Bedrijvigheid	16
	5.1 Toetsing aan Werkplan 2009	16
	5.2 Toetsing aan Meerjarenbeleidsplan 2008-2011	17
6	Communicatie en Netwerken	19
	6.1 Toetsing aan Werkplan 2009	19
	6.2 Toetsing aan Meerjarenbeleidsplan 2008-2011	21
7	Algemeen	22
	7.1 Toetsing aan Werkplan 2009	22
	7.2 Toetsing aan Meerjarenbeleidsplan 2008-2011	22
8	Ontwikkeling organisatie	24
	8.1 Personeel	24
	8.2 Financiën	25
	8.3 Interne organisatie	29
	8.4 Balans per 31 december 2009	31
	8.5 Staat van baten en lasten over 2009	32
	8.6 Begroting 2010	33
	8.7 Overige gegevens	34
	BIJLAGE 1: Overzicht projecten en urenrealisatie 2009	35
	BIJLAGE 2: Samenvatting verantwoordingsverklaring	37
	BIJLAGE 3: Accountantsverklaring	39

1. INLEIDING

Voor de Milieufederatie Groningen heeft 2009 in het teken gestaan van dynamiek en turbulentie. Met een vrijwel geheel nieuw team van medewerkers heeft de Milieufederatie zich positief, creatief en constructief geworpen op een aantal grootschalige economische en ruimtelijke ontwikkelingen in de provincie Groningen. Met gedrevenheid en optimisme is consequent aandacht gevraagd voor een betere balans tussen de belangen van economie enerzijds en leefomgeving anderzijds. Overheden en bedrijfsleven is een handschoen toegeworpen, die zij dienen op te pakken. In deze dynamiek heeft de Milieufederatie een basis weten te leggen voor een beloftevolle toekomst.

Daarbij is met kracht toegewerkt naar nieuwe huisvesting, een nieuwe naam, een nieuw imago, een nieuwe uitstraling en een andere benadering van belangenbehartiging. Of de Milieufederatie Groningen er in is geslaagd in deze omstandigheden haar eerder voorgenomen doelstellingen en resultaten te halen, kunt u in dit evaluatief jaarverslag lezen.

Al op 5 januari 2010 bracht de Milieufederatie Groningen haar publieksjaarverslag 2009 uit. Het onderhavige verslag is een op evaluatie en interne ontwikkelingen gerichte aanvulling op het publieksverslag. Het beoogt inzicht te geven in de mate waarin doelstellingen, geformuleerd in het Meerjarenbeleidsplan 2008-2011 en het Werkplan 2009, ook daadwerkelijk gehaald werden. Daarnaast geeft het een beeld van de personele, financiële en organisatorische stand van zaken in 2009. Overlap van informatie tussen het publieksverslag en het evaluatieve verslag is zo klein mogelijk gehouden. De verschillende verslagen moeten dan ook in aanvulling op elkaar gelezen worden.

In dit evaluatieve verslag wordt de thema-indeling uit het Meerjarenbeleidsplan 2008-2011 aangehouden. De werkvelden *Groene Ruimte*, *Bebouwde Ruimte en Mobiliteit*, *Klimaat en Energie*, *Duurzame Bedrijvigheid*, *Communicatie en Netwerken* en *Algemeen* komen achtereenvolgens aan bod in de hoofdstukken 2 t/m 7. Hoofdstuk 8 gaat in op de ontwikkelingen binnen de organisatie.

De activiteiten in 2009 zijn in grote lijnen gerealiseerd als voorgenomen. Dit geldt voor de in het Werkplan gestelde doelen en de geformuleerde producten en resultaten. De ureninzet is in 2009 veel groter geweest dan voorgenomen, met name door een veel grotere noodzaak tot inbreng in de ontwikkelingen rond de Eemshaven en Delfzijl dan was voorzien. In het *Overzicht projecten en urenrealisatie 2009*, opgenomen als Bijlage 1, is per activiteit aangegeven hoe het aantal gerealiseerde uren zich verhoudt tot de oorspronkelijke planning. In Bijlage 2 is de verantwoordingsverklaring van het Bestuur kort samengevat. Tot slot is bij dit verslag een accountantsverklaring opgenomen (Bijlage 3).

2. GROENE RUIMTE

2.1 Toetsing aan Werkplan 2009

Extern overleg

Het overleg met collega-natuurbeschermingsorganisaties is in 2009 geïntensiveerd. De nauwe samenwerking tussen natuurbeschermingsorganisaties met betrekking tot de Eemdelta heeft ook bijgedragen aan een toename van gezamenlijke initiatieven en overleggen op andere dossiers. Het overleg met organisaties als VROM, RWS, LNV en DLG is in 2009 opnieuw op gang gebracht en heeft bijgedragen aan een goed inzicht in elkaars standpunten, initiatieven en projecten.

Namens terreinbeheerders heeft de Milieufederatie Groningen het Provinciaal Netwerk Landelijk Gebied voorbereid en ingevuld. Hierdoor kon met een breed platform van organisaties van gedachten worden gewisseld over actuele vraagstukken binnen het werkveld Groene Ruimte. Het overleg met LTO Noord is in 2009 weer sterk aangetrokken, met onder meer als resultaat een gezamenlijk ingediend project om de lichtoverlast van ligboxenstallen terug te dringen. In overleg met TBO's, de waterschappen en de andere noordelijke milieufederaties werd gewerkt aan een nieuwe vorm van samenwerking na toetreding van Water Natuurlijk tot het waterschapsbestuur, zodat in de toekomst het overleg tussen de verschillende partijen nog vruchtbaarder zal zijn.

Actualiteiten

Veel overheden, mensen en organisaties verzochten de Milieufederatie om commentaar, hulp of advies over een breed scala aan onderwerpen, zoals de intensieve veehouderij, bouwprojecten, handhavingsproblemen en lichtvervuiling vanuit melkveehouderijstallen. Deze vragen werden veelal naar tevredenheid beantwoord. Het beantwoorden van de vele vragen heeft echter wel meer tijd gekost dan gepland.

Natuur en Landschap

In 2009 is op een positieve, pro-actieve manier invulling gegeven aan het werkveld natuur en landschap. In een vroeg stadium werd deelgenomen aan, en actief meegedacht over, nieuwe ontwikkelingen met betrekking tot natuur en landschap in de provincie Groningen. Veelal had de Milieufederatie hierin namens de TBO's en aangesloten natuur- en milieuorganisaties een coördinerende rol. Tijdens een excursie met de Statenleden naar de Ruiten Aa werd gepleit voor een integrale aanpak van de EHS-realisatie, een recept waarmee de EHS tijdig en kwalitatief goed verworven en ingericht kan worden. De landschapsenquête in het Dagblad van het Noorden was een groot succes. Liefst 1400 mensen reageerden en gaven aan het cultuurhistorische landschap van onze provincie belangrijk te vinden. Een kritische noot was er vanuit de Milieufederatie o.a. op het tracébesluit van de N361. De coördinatie van de reacties op de N361 en de landschapsenquête vergden echter wel meer uren dan initieel begroot. Aan de begeleiding van landschaps- en gebiedscommissies werd o.a. invulling gegeven door deelname aan de gebiedscommissies Westerbroek en Meerstad. Wij zijn van plan om in 2010 de begeleiding verder te verbeteren door

de organisatie van provinciale informatiebijeenkomsten voor de vertegenwoordigers en terrein-beherende organisaties.

Landschapsfonds

Vanuit het gegeven dat in 2009 het concept landschapsfonds door bestuurlijke partijen in het Westerkwartier verder uitgewerkt is hebben wij het onderwerp geplaatst op de agenda van het Netwerk Landelijk Gebied Provincie Groningen. Draagvlak voor het doel blijkt er zeker te zijn, maar vervolgens loopt de financiële uitwerking vast op bezuinigingen bij overheden en beperkte bereidheid van de financiële sector voor actieve participatie in groen-blauwe diensten. Strategie voor de toekomst zal zijn om lokale en kleinschalige initiatieven, zoals genoemd in het Westerkwartier, te ondersteunen en te blijven pleiten voor een provinciale paraplu.

Provinciaal RO-beleid

De Milieufederatie heeft een coördinerende rol gespeeld bij het bepalen van de gezamenlijke pro-actieve inbreng van de natuur- en milieuorganisaties en haar achterban voor het nieuwe POP en bijbehorende verordening. De Milieufederatie heeft bij het POP gepleit voor een sterke regierol van de Provincie middels de provinciale verordening om zo het belang van landschap, natuur en milieu in de provincie te borgen. Er heerst dan ook tevredenheid over de regierol die de Provincie op zich heeft genomen inzake thema's als duisternis en stilte, bescherming van karakteristieke landschapselementen, bedrijventerreinen, windenergie en intensieve veehouderij. Thema's die de Milieufederatie ook in 2009 onder de aandacht bracht bij publiek en beleidsmakers. Vanwege de vernieuwde aanpak onder de nWro, en het belang van de verordening daarin, is veel tijd aan dit werkveld besteed. In de toekomst zal de Milieufederatie zich inzetten om eraan bij te dragen dat dit beleid ondanks de recessie goed nageleefd wordt.

Land van Flúster en Dúster

Het project Flúster en Dúster heeft vanwege gebrek aan financiering in 2009 geen vervolg gehad. Aangezien *flúster* en *dúster* nog steeds als zeer belangrijk wordt ervaren voor natuur en landschap wordt hard gewerkt om dit in de toekomst wel weer een vervolg te geven, o.a. in de vorm van een project met LTO Noord om de lichtoverlast vanuit ligboxenstallen terug te dringen. Het belang van *flúster* en *dúster* is door de Milieufederatie wel behartigd in het kader van het POP 3 en de Nacht van de Nacht 2009.

Nacht van de Nacht

De Nacht van de Nacht heeft ook in 2009 met succes aandacht gevraagd voor het belang van donkere nachten. De grote inzet vanuit de Milieufederatie heeft ertoe geleid dat met maar liefst 20 activiteiten (waaraan circa 1000 mensen deelnamen), 17 gemeenten die de nacht actief ondersteunden en een recordaantal van ruim 50 participerende bedrijven, de Nacht van de Nacht een groot succes werd. Dit jaar was er vooral aandacht voor de bedrijven in de provincie, die via bedrijvenverenigingen en gemeenten door de Milieufederatie geïnformeerd werden over de mogelijkheden en baten van slim en duurzaam verlichten van bedrijfspanden. Aangezien het evenement Nacht van de Nacht inmiddels grote bekendheid geniet, zal in de toekomst meer

ingezet worden op structurele maatregelen van overheden en bedrijven.

Verknipt Landschap

Via het landelijk meldpunt Verknipt Landschap werden vanuit de provincie Groningen meldingen van landschappelijke verrommeling verzameld. Vanwege een beperkt communicatiebudget en de korte tijdsspanne bleek het initieel lastig om genoeg bekendheid aan de website te geven. Pas na inzet van een promotieteam en een digitale kerstkaart kwam er voldoende bekendheid van, en bezoek aan, de website. Veel mensen brachten vervolgens een stem uit op de in hun ogen meest verrommelde plek in de provincie Groningen. Het geplande tracé van de N361 kreeg de meeste stemmen. Dankzij deze verkiezing en de publieksactiviteit *Li(ch)tteken in het landschap* kreeg de problematiek rond het voorkeurstracé door de landschappelijk waardevolle Koningslaagtepolder veel aandacht. Het landelijke project heeft echter vertraging opgelopen, waardoor het pas in 2010 definitief afgerond zal worden.

Gemeentelijk RO-beleid

In 2009 heeft de Milieufederatie, mede namens aangesloten natuur- en milieuorganisaties, meegedacht over, en gereageerd op, gemeentelijke ruimtelijke plannen in het buitengebied. Doordat met invoering van de nWro de automatisch controlerende rol van de Provincie op gemeentelijke ruimtelijke plannen is komen te vervallen, is het des te belangrijker voor de Milieufederatie om in een vroeg stadium input te geven op deze plannen. De coördinatie en het in een vroeg stadium deelnemen aan de planvorming vergt echter veel inzet. Om dit in de toekomst beter te onderwerpen zal er vanuit de Milieufederatie een netwerk RO worden opgezet, waarin inwoners van de provincie die zich betrokken voelen bij landschap en natuur kunnen plaatsnemen om inhoudelijk mee te denken over ruimtelijke plannen in hun leefomgeving.

nWro

Dit landelijke project had tot doel om provincies aan te zetten tot het opnemen van de regierol onder de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (nWro). Door de organisatie van een landelijk debat *De nWro, een lust of een last* werd met vertegenwoordigers van de 12 provincies, betrokken organisaties, experts en minister Cramer gedebatteerd over de provinciale rol onder de nWro, en over de vraag welke regierol de belangen van natuur en landschap optimaal borgt. De landelijke publicatie met de uitkomsten en aanbevelingen van deze dag heeft vertraging opgelopen en zal in de eerste helft van 2010 uitkomen.

Middag-Humsterland

Begin 2009 werd een nieuw slotencasco (kaart van te behouden sloten en reliëf) vastgesteld. De kaart werd ook opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening. Na meer dan 10 jaar wordt de bescherming van dit Nationale Landschap nu eindelijk goed geregeld. De kaart werd echter niet correct vertaald in het ontwerpbestemmingsplan Buitengebied Zuidhorn. De Milieufederatie heeft hier werk van gemaakt middels zienswijze en hoorzitting.

De Milieufederatie is vertegenwoordigd in de begeleidingscommissie Middag-Humsterland. Nu

de bescherming van het gebied goed geregeld wordt, richt de begeleidingscommissie zich meer op de kansen die dit Nationale Landschap biedt. Zo wordt onderzoek gedaan naar toeristisch-recreatieve mogelijkheden, aanleg van fiets- en wandelpaden, en betere inpassing van bestaande boerderijen in het landschap. Ook is er een kunstproject gestart. Een groot draagvlak onder de bewoners is essentieel voor het behoud van dit unieke Nationale Landschap.

Ave Natura

Omdat de terreinbeherende organisaties in de provincie Groningen al goed vertegenwoordigd zijn bij het opstellen van de Natura 2000-beheerplannen, bleek het vanuit dit project in Groningen niet nodig alle geplande 183 uren in te zetten. Hierdoor kwam bovendien meer ruimte beschikbaar voor andere provincies, waar relatief meer beheerplannen opgesteld worden. De Milieufederatie heeft zich binnen dit project in 2009 ingezet door terreinbeherende organisaties te informeren, knelpunten als verdroging en waterkwaliteit onder de aandacht te brengen, en oplossingen aan te dragen.

Windenergie en landschap

Met de Milieufederaties, Natuurmonumenten, Landschappen, Waddenvereniging en Vogelbescherming is op uitnodiging meegedacht over een visie op windenergie op land. De visie *Geconcentreerde windkracht* laat zien dat er met de keuze voor een concentratiebeleid voldoende ruimte is om de rijksdoelstelling van 6000 MW aan windenergie op land te realiseren met respect voor natuur en landschap. Deze visie is bekend bij landelijke en provinciale beleidsmakers. Doel is om in de toekomst bij te dragen aan de realisatie van deze visie en duurzame energie met respect voor natuur en landschap, door ons in te zetten om het draagvlak voor windenergie op land te vergroten.

Integraal waterbeheer

In 2009 zijn, mede ter uitvoering van de Kaderrichtlijn Water, waterbeheerplannen van waterschappen en Provincie en stroomgebiedsbeheerplannen ter visie gelegd. De Milieufederatie heeft, in samenspraak met de TBO's en de Waddenvereniging, op deze plannen gereageerd. De ambities van de waterbeherende overheden bleken tegen te vallen, al wordt men zich wel meer bewust van de eisen die een veranderend klimaat aan het waterbeheer zal stellen. Hoewel het realiseren van een goede waterkwaliteit langzaam gaat, neemt het bewustzijn dat maatregelen noodzakelijk zijn duidelijk toe, ook onder bestuurders. Doordat al deze plannen in korte tijd ter visie kwamen, zijn meer uren ingezet dan begroot.

In een inspraakreactie op de aanwijzing van het Lauwersmeer als Natura 2000-gebied heeft de Milieufederatie onder meer gepleit voor flexibel peilbeheer en een geleidelijke zoet-zoutovergang.

Op initiatief van de noordelijke provincies neemt de Milieufederatie deel aan een verdrogingsstudie. Welke maatregelen kunnen nu genomen worden om voorbereid te zijn op een toekomst met minder water en lange droogteperiodes? Dit project was niet in de urenraming meegenomen,

maar de gelegenheid om in een vroeg stadium deel te nemen hebben wij toch aangegrepen.

Waterestafette

Met de Big Jump wordt internationaal aandacht gevraagd voor het belang van schoon water voor mens en natuur. Hoewel de door de Milieufederatie georganiseerde Big Jump aan de Hoornse Plas op 12 juli 2009 letterlijk in het water viel door de stromende regen, trok de actie zeer veel publiciteit. De actie was dus een groot succes.

In nauwe samenwerking met de waterschappen Hunze en Aa's, Noorderzijlvest en Wetterskip Fryslân heeft de Milieufederatie middels een vismigratiekaart knelpunten in beeld gebracht die trekvisseren bij migratie ondervinden. Deze vismigratiekaart, te raadplegen op internet, oogstte veel waardering bij bestuurders en beheerders. De kaart is bedoeld om de bevolking te informeren en bestuurders te motiveren de knelpunten op te lossen.

2.2 Toetsing aan Meerjarenbeleidsplan 2008-2011

De Milieufederatie is erin geslaagd op een positieve manier bij de Provincie te agenderen dat zij haar coördinerende rol op het vlak van ruimtelijke ontwikkelingen en natuur- en landschapsbeleid op zich neemt. In het kader van de nWRO signaleert de Milieufederatie knelpunten in bestemmingsplannen en afwijkingen van provinciaal omgevingsbeleid. Die signalen leiden veelal tot overleg over bijstellingen in de planvorming met overheden, belangenorganisaties en beheerorganisaties. Ook vindt afstemming met de Provincie over procedurele activiteiten plaats. De Milieufederatie ondersteunt daarmee de Provincie om haar coördinerende en stimulerende rol op natuur- en landschapsbeleid te vervullen.

Op het vlak van het Landschapsfonds zijn stappen gezet, maar ook moet helaas worden geconstateerd dat deze doelstelling op dood spoor beland lijkt. Via het Eemshaven-pact zal in de toekomst getracht worden de benodigde financiering te verwerven. Met een aantal projecten op het terrein van stilte en duisternis, ruimtelijke kwaliteit en de landschapsenquête heeft de Milieufederatie in 2009 substantieel bijgedragen aan versterking van landschapsbeleid en landschapsbewustzijn in Groningen.

Op een aantal natuur- en landschapsonderwerpen is nog onvoldoende beweging in de door ons gewenste richting gerealiseerd. Zo kent de verwerving en inrichting van de EHS, evenals de verdrogingsbestrijding nog onvoldoende perspectief, lijkt het gedempt tij in het Lauwersmeer niet haalbaar, en zijn de doelen ten aanzien van de waterkwaliteit en peilbeheer nog niet voldoende binnen bereik. Gelukkig zijn er ook positieve stappen gezet, zoals de samenwerking van terreinbeheerders en de Waddenvereniging onder coördinatie van Milieufederatie in de ontwikkeling van een visie op beheer en herstel van de Eems-Dollard.

3. BEBOUWDE RUIMTE EN MOBILITEIT

3.1 Toetsing aan Werkplan 2009

Extern overleg

In 2009 zijn minder uren dan geraamd geboekt op extern overleg. Dit komt vooral doordat de uren voor overleg met Groningen Seaports in 2008 geboekt werden op deze post en nu op Duurzame Bedrijvigheid. Daarnaast is getracht om binnen het netwerk tot functionele afspraken te komen. Uren voor het provinciegrens overschrijdende uitbreidingsplan Roden-Leek zijn gemaakt (en geboekt) door de Milieufederatie Drenthe. Ten slotte is het van belang te wijzen op de huidige recessie in de bouw, wat o.a. gevolgen heeft voor de uitbreidingsplannen in de gemeente Ten Boer. De Milieufederatie is uitgenodigd deel te nemen aan de klankbordgroep, maar deze zal pas in 2010 van start gaan.

Actualiteiten

De actualiteitsuren zijn vooral besteed aan het informeren van burgers en achterbanorganisaties die contact zochten over specifieke zaken, en aan het zelf op de hoogte blijven van actuele ontwikkelingen in de regio.

Milieubeleid gemeente Groningen

De gemeente Groningen verleent de Milieufederatie subsidie voor belangenbehartiging én uitvoerende projecten vooral gericht op communicatieve aspecten van duurzaamheid en groen. De eerste subsidie is een gefixeerd bedrag dat aansluit op een vooraf afgesproken aantal uren. Omdat de Milieufederatie in 2009 een coördinerende rol kreeg in de aanloop naar realisatie van het – verhoogde – Duurzaamheidscentrum, moest uiteindelijk bijna 400 uur ingezet worden. Hierdoor werd de bijdrage van de Milieufederatie voor milieubeleid gemeente Groningen niet 63 uur zoals begroot, maar bijna 270. Daarnaast bleek ook het praktijkoverleg Stadspark/Concourslaan meer inzet te vragen dan begroot. Aan de andere kant van de streep staat ook een niet begroot project (schets Helperzoom). Gemeente, Milieufederatie en omwonenden hebben hierin samen alternatieven uitgewerkt voor een fietsverbinding Helperzoom-Euroborg.

De tweede subsidie valt in twee delen uiteen, namelijk in projecten die onder regie van de Milieudienst vallen (in 2009 in totaal 4) en in projecten die aansluiten op het programma van de dienst ROEZ (in 2009 in totaal 5). Helaas moesten we dit jaar constateren dat 4 projecten (Gluren bij de Buren, Green Key, Klimaatakkoord en Tassenbollen) om diverse redenen niet afgerond konden worden. De uren voor Green Key konden uiteindelijk ingezet worden voor de bijzonder geslaagde Nacht van de Nacht Hoogkerk. Grote bedrijven als Suikerunie en Smurfit Kappa besloten mee te doen en creëerden daarmee een voorbeeld voor anderen. Tassenbollen werd uiteindelijk door de Milieudienst opnieuw opgestart, zij het wel met een andere opdracht (plaatsing in het Duurzaamheidscentrum). Klimaatakkoord en Gluren bij de Buren bleken zowel intern als extern niet te realiseren en zijn door de Milieufederatie beëindigd. De groene projecten zijn daarentegen alle-

maal succesvol afgerond. Eetbare Stad (voortkomend uit coördinatie groene groepen) heeft niet alleen tot een vervolgoopdracht in 2010 geleid, maar zelfs een nieuw project voortgebracht. Met de Hangende Tuinen van Kardinga gaan bewoners, Natuurmonumenten, de gemeente Groningen en de Milieufederatie aan de slag om een unieke ‘eetbare tuin’ rond de ‘Uilenborg’ te realiseren.

Groningen ten voeten uit

Na een eerste project Stad te Voet bleek dat de gemeente Groningen behoefte had aan publicatie van een wandelgids die letterlijk Stad en Ommeland zou verbinden. Startend vanaf Grote Markt of Centraal Station en eindigend bij een halteplaats van openbaar vervoer voor de terugtocht. De begroting bleek al snel onhaalbaar en al werkende werd uiteindelijk akkoord verkregen voor financiering van alle benodigde uren (300). Met een aanvullende bijdrage uit het vrij besteedbare deel van de jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij kon de uitgave in eigen beheer verzorgd worden. Binnen een maand na publicatie was ruim 85 procent van de oplage van 1000 exemplaren verkocht.

Water in de peiling 2

Op verzoek van ROEZ is in 2009 financiering gezocht en gevonden voor plaatsing van educatieve grondwatermeters in Meerstad en bij het nieuwe bezoekerscentrum Reitdiepdal (in samenwerking met Het Groninger Landschap). Aanvullende bijdragen kwamen van de Provincie Groningen, het Loket Leve(n)de Dorpen Regio Centraal, de gemeente Slochteren en Bureau Meerstad. De laatste subsidiënt kwam in beeld doordat de betreffende meter in het Slochter gedeelte van Meerstad geplaatst zal worden. Beide meters worden in 2010 opgeleverd.

Meerstad

Ondanks het feit dat de verdere ontwikkeling van Meerstad door de economische recessie is vertraagd, hebben we in 2009 de geraamde ureninzet geheel kunnen leveren. Door versterking van het netwerk en de relatie met Bureau Meerstad hebben we meerdere producten voor heden en toekomst kunnen profileren. De plaatsing van een grondwatermeter werd hierboven al genoemd, verder is gesproken over mogelijkheden van de projecten Hennep to House en Tijdelijke Natuur. Ten slotte zijn in 2009 uren gemaakt voor realisatie van GIOS, ecologisch groen in de stedelijke omgeving.

Groene Regiovisie

In 2009 zijn voor het volgen van, en vervolgens het inspelen op, relevante ontwikkelingen in het gebied van de Regio Groningen-Assen beperkt meer uren gedraaid (97) dan begroot (75). Dit heeft o.a. te maken met inzet op het project Stadsrand (ruimtelijke ontwikkeling op de grens van Groningen en het Ommeland) en actualiteiten. Belangrijkste hiervan waren ontwikkelingen rond de N361 en een tracéstudie N360, beide gelegen aan de noordkant van het Regiovisiegebied.

3.2 Toetsing aan Meerjarenbeleidsplan 2008-2011

De samenwerking met de gemeente Groningen kende dit jaar opnieuw een versteviging dankzij

een pakket dat zowel basisafspraken omvat als projecten die passen binnen de Stadse duurzaamheidsambities. Gelijktijdig werden dit jaar de contacten met vrijwel alle andere gemeenten in de provincie Groningen versterkt of opnieuw opgepakt. Collegebezoeken leverden naast informatie ook concrete vragen van bestuurders over o.a. bebouwde ruimte en mobiliteit. Vanuit deze vragen wordt met diverse gemeenten doorgesproken over mogelijke projecten in de komende jaren.

Wat betreft Meerstad zal het MJBP geactualiseerd moeten worden. Van belang is dat de Milieufederatie in gesprek blijft over realisatie van de geformuleerde duurzaamheidsambities. De vooral in 2009 verder teruggelopen huizenmarkt heeft geleid tot het temporiseren van alle grootschalige ontwikkelingen. Realisatie van de beschreven regionale fasering is daarbij voorlopig niet haalbaar zolang onduidelijk is hoe projecten verder uitgevoerd (kunnen) gaan worden.

Rond bedrijventerreinen zijn inmiddels regiobrede afspraken gemaakt tussen overheden. Zowel wat betreft kleinschalige uitbreidingsprojecten, lopende aanleg van nieuwe terreinen als herstructurering van bestaande bedrijventerreinen volgt de Milieufederatie de ontwikkelingen op de voet en zal waar nodig reageren. Daarnaast wordt ingezet op duurzaamheidsprojecten, waar mogelijk in samenwerking met parkmanagementsverenigingen.

4. KLIMAAT EN ENERGIE

4.1 Toetsing aan Werkplan 2009

Extern overleg

Er is aan diverse reguliere vergaderingen deelgenomen. Daarnaast ontving de Milieufederatie vele uitnodigingen vanuit de Provincie en andere noordelijke partners. Gesprekspartners waren overheden, bestaande samenwerkingspartners en interessante nieuwe samenwerkingspartners. Er zijn aanzienlijk meer uren aan extern overleg besteed dan begroot. Dit is vooral veroorzaakt door de plannen om in Noord-Nederland een grootschalig demonstratieproject voor CO₂-afvang en opslag te creëren, waarbij veel verzoeken tot bestuurlijk en ambtelijk overleg tot de Milieufederatie werden gericht. Daarnaast is er veel overleg geweest over activiteiten in het kader van de Kopenhagen-conferentie eind 2009. Ook is de extra inzet terug te voeren op intensief overleg met een aantal gemeenten (o.a. Stadskanaal en Haren) over advisering, ondersteuning en invulling van hun klimaatbeleid.

Actualiteiten

Ook dit jaar gebeurde veel rond het thema energie en klimaat. De actualiteitsuren zijn besteed aan het zelf op de hoogte blijven van en reageren op actuele ontwikkelingen in de regio, en aan het informeren van burgers en achterbanorganisaties die contact zochten over specifieke zaken. Centraal hierin staan reacties op actuele ontwikkelingen rond kernenergie, opslag van kernafval, CCS, de Kopenhagen-conferentie en beleid rond energiebesparing.

EnergieKompas

Er zijn minder uren aan EnergieKompas besteed dan begroot. Tijdens een gezamenlijke evaluatie van de deelnemers werd geconcludeerd dat het oorspronkelijke doel van het EnergieKompas – het opstarten van projecten op gebied van duurzame energie en energiebesparing – niet goed van de grond kwam. Dit is vooral het gevolg van het feit dat Energy Valley de organisatie naar zich toe getrokken heeft, zonder de bereidheid om met andere partners tot daadwerkelijke samenwerkingsprojecten of duurzaamheidsambities te komen. Energy Valley bleek meer een remmende factor in het geheel dan dat zij een aanjaagfunctie met EnergieKompas vervulde. Uiteindelijk is daarom besloten het EnergieKompas op te heffen en met partners buiten Energy Valley invulling te geven aan het aanjagen van duurzame energie en energiebesparing.

WIN Energie

Met een projectsubsidie van de gemeente Groningen is begin 2009 invulling gegeven aan het project Win Energie. Dit project is gericht op het binnenklimaat van basisscholen in de gemeente Groningen, waarbij de rol van Milieufederatie wordt ingevuld met uitvoering van – en educatie over – energiebesparende maatregelen.

Nederland Klimaatneutraal. HIER ga je voor

In het winterseizoen 2008-2009 is voor het eerst het Klimaatstraatfeest georganiseerd (Nederland Klimaatneutraal) door de Milieufederaties in samenwerking met partners als het Klimaatbureau en Meer met Minder. Het Groningse deel, georganiseerd door de Milieufederatie Groningen, was een succes. De doelen werden bereikt en er is veel media-aandacht geweest. Er deden 133 straten in de provincie mee aan deze energiebesparingscampagne. Een aantal van deze straten heeft een straatfeest gewonnen. Een aantal is extra ondersteund door de Milieufederatie. De extra uren zijn gemaakt om goede contacten in de deelnemende straten te leggen. We hechten waarde aan persoonlijk contact in de provincie met burgers die geïnteresseerd zijn in natuur en milieu en hier in de toekomst meer mee willen. Er is een basis gelegd voor meer samenwerking met deze enthousiaste inwoners van de provincie.

Klimaatstraatfeest II

Eind 2009 is gestart met het tweede Klimaatstraatfeest. Het project loopt tot eind mei 2010. De Milieufederatie benut de contacten die zijn gelegd bij het eerste Klimaatstraatfeest. Dit jaar zijn er nog meer partners met wie wordt samengewerkt. De rol van de Milieufederatie is meer nog dan bij de vorige editie die van coördinator voor bewoners en soms ook gemeenten. In samenwerking met een aantal koplopergemeenten stimuleren we burgers om samen met hun burens maatregelen in en rond de eigen woning te nemen.

Klimaatkaravaan

Op 8 december organiseerde de Milieufederatie in Het Paleis in Groningen een zeer geslaagd symposium over lokale duurzame energie. Dit onderwerp staat momenteel volop in de belangstelling en het betreft hier een goede optie om vanuit lokaal niveau de transitie naar een toekomst van duurzame energie vorm te geven. Het symposium werd bezocht door circa 100 geïnteresseerden, die met elkaar en de aanwezige experts een boeiende en inspirerende avond beleefden. Verschillende partijen die op dit gebied iets ambiëren en/of elkaar iets te bieden hebben, vonden elkaar dankzij dit symposium. De contacten met enkele van deze partijen worden voortgezet en leiden hopelijk dit jaar tot concrete resultaten. Het project Klimaatkaravaan loopt in 2010 nog door met onder meer de verkiezing van meest klimaatvriendelijke gemeente en het beoordelen van de collegeakkoorden na de gemeenteraadsverkiezingen.

Mensen klimaatwensen

In aanloop naar de klimaatop in Kopenhagen zijn door de Milieufederatie klimaatwensen van de Groningse burgers verzameld. Dit gebeurde onder meer in een speciale klimaatcaravan die voor dit doel naar Groningen werd gehaald. Ook in andere provincies zijn wensen ingezameld. Op 26 november zijn deze klimaatwensen gezamenlijk aangeboden aan milieuminister Cramer. Ineke Swart, klimaatkanjer van de provincie Groningen, was degene die de wensen aan minister Cramer overhandigde. Onder de Groningse klimaatwensen bevonden zich tientallen tekeningen van milieubewuste schoolkinderen. Mede doordat er personeelwisselingen waren en dus tijd aan overdracht besteed moest worden, zijn meer uren besteed dan vooraf gepland.

4.2 Toetsing aan Meerjarenbeleidsplan 2008-20011

Met een groot aantal Groningse gemeenten heeft de Milieufederatie in 2009 de samenwerking verstevigd op het terrein van klimaatbeleid. Met name met de gemeenten Groningen, Haren en Stadskanaal is samengewerkt om te komen tot een actief lokaal klimaatbeleid. Daarnaast heeft het project Klimaatkaravaan een stevige impuls gegeven aan initiatieven rond lokale duurzame energie en lokale zelfvoorziening. Bestaande initiatieven kregen een impuls en nieuwe samenwerkingsverbanden en initiatieven zijn gevormd. Ook het adviesrapport *Duurzaam Dorp* dat begin 2009 in opdracht van de Milieufederatie is verschenen, speelt hierin een belangrijke rol. Er is perspectief dat deze ontwikkeling in de provincie Groningen door de activiteiten van de Milieufederatie kan worden gerealiseerd. Veel projecten van de Milieufederatie in 2009 richtten zich rechtstreeks op de burgers van Groningen en hebben bijgedragen aan bewustwording en draagvlak op gebied van energie en klimaat. Er zijn derhalve een aantal stappen gemaakt die bijdragen aan de doelstellingen zoals verwoord in het Meerjarenbeleidsplan. Het gebrekkig functioneren en uiteindelijk opheffen van EnergieKompas zet een rem op het realiseren van de doelstellingen uit het MJB. De komende jaren zal nog een grote slag gemaakt moeten worden in activiteiten die bijdragen aan energiebesparing en verduurzaming van de (lokale) energievoorziening. Het zal een uitdaging zijn om, los van Energy Valley, een functioneel samenwerkingsverband te vormen met betrokken partijen.

5. DUURZAME BEDRIJVIGHEID

5.1 Toetsing aan Werkplan 2009

Extern overleg

De geplande uren op dit terrein bleken niet toereikend om aan de vele verzoeken voor overleg te voldoen. De Milieufederatie heeft in 2009 veel inzet gepleegd op het werkveld bedrijvigheid en haar positie daarin duidelijk versterkt. Dit heeft er onder meer toe geleid dat steeds meer partijen contact met ons zoeken om invulling te geven aan ambities rond maatschappelijk verantwoord ondernemen en vergroening van productieprocessen. Het gaat daarbij zowel om overheden als om het georganiseerde bedrijfsleven, waaronder Groningen Seaports, SBE, NOM, VNO-NCW, EnergieNed en Power Team.

Actualiteiten

Veel tijd is besteed aan ontwikkelingen in het Eemshavengebied en Delfzijl. Door de centrale positie van de Milieufederatie in de ontwikkelingen rond de Eemsdelta zijn de verzoeken om overleg en de adviesvragen op het gebied van vergunningverlening explosief in aantal toegenomen. Daarnaast is veel inzet rond allerlei activiteiten op het gebied van Cradle to Cradle onder actualiteiten verantwoord.

Coördinatie Eemshaven

De Milieufederatie werkt met betrekking tot de ontwikkeling van bedrijvigheid in de Eemsdelta op het gebied van natuur, landschap en milieu nauw samen met onder meer Waddenvereniging, Groninger Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, en vertegenwoordigt deze partijen in diverse overleggen en vergunningtrajecten. Deze samenwerking en coördinatie, en de daarmee gepaard gaande communicatie, vergen veel tijd en energie. De activiteiten rond dit dossier werden niet apart gesubsidieerd, maar zijn bekostigd door zoveel mogelijk uren uit andere beleidsvelden in te zetten en door een extra financiële bijdrage van de terreinbeheerders. Gezien het grote aantal overleggen, actualiteiten en beïnvloedingsmomenten bleek het begrote aantal uren op dit dossier echter veel te laag. Ook de komende jaren zal naar verwachting circa 1 fte extra nodig zijn om de Eemshavendossiers goed te bedienen. Wel moet worden vermeld dat de inzet van de Milieufederatie in 2009 uiterst succesvol is geweest. Zij heeft de basis gelegd voor het E-pact, waarmee wordt beoogd dat Groningen Seaports, Nuon en RWE een zware verantwoordelijkheid nemen voor verbetering van natuur, landschap en milieu in de regio, en stevig bijdragen aan energietransitie, klimaatbeleid en duurzaamheid op nationaal niveau. De Milieufederatie is een onmisbare en cruciale factor in de totstandkoming van een dergelijk convenant.

Daarnaast is een basis gelegd voor het project Ecologie en Economie in Balans, waarin de Milieufederatie, namens natuur- en milieuorganisaties, in overleg treedt met andere belanghebbenden over de economische gebruiksruimte in de Eemsdelta en de beperkingen die de ecologische situatie in dat gebied stelt. Het project dient uiteindelijk uit te monden in een toetsingskader voor vergunningen waarmee de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de Eemsdelta in belang-

rijke mate wordt bepaald. De komende jaren ligt de uitdaging daarin om voldoende dekking te vinden voor de personele inzet op deze dossiers.

Netwerk Milieukwaliteit

Er zijn meer uren besteed aan het Netwerk Milieukwaliteit dan begroot. Dit heeft te maken met het behandelen van het grote aantal vergunningen voor vestiging en uitbreiding van de industrie in de Eemshaven en Delfzijl. Daarnaast is met verschillende deskundigen contact geweest om de vergunningsaanvragen afdoende te kunnen beoordelen om hen in het Netwerk Milieukwaliteit op te nemen.

Cradle to Cradle in het Zuidelijk Westerkwartier

De projecten Cradle to Cradle van De Provinciale Milieufederaties en de Provincie Groningen zijn samengevoegd tot één project. In het Zuidelijk Westerkwartier van de provincie Groningen wordt gekeken naar de mogelijkheden om C2C-principes toe te passen in de agrarische sector. Er is een startbijeenkomst georganiseerd en bij 4 agrarische bedrijven is een oriënterend onderzoek begonnen. Een C2C-adviesbureau assisteert bij dit onderzoek en organiseert het vervolgproces met de deelnemende bedrijven. Om de begrote uren niet te overschrijden is de inventarisatie van C2C-mogelijkheden op de deelnemende bedrijven uitbesteed aan een vrijwilliger. De doelen voor 2009 zijn gehaald en de gemaakte uren komen globaal overeen met de begrote uren. Het project wordt vervolgd in 2010.

Cradle to Cradle landelijke projectleiding

De projectleiding voor het landelijke C2C-project is in handen van de Milieufederatie Groningen. De doelen voor 2009 zijn gehaald. Alle deelnemende federaties hebben de eerste stappen gezet, zoals het leggen van contacten met geïnteresseerde bedrijven en het vinden van een geschikt C2C-initiatief om te ondersteunen. Er is een drietal vergaderingen geweest met de projectgroep. De communicatie tussen projectleider en andere deelnemers verloopt verder telefonisch of per e-mail.

5.2 Toetsing aan Meerjarenbeleidsplan 2008-2011

In 2009 zijn grote stappen vooruit gezet op het beleidsterrein duurzame bedrijvigheid. De samenwerking met de achterban en collega-organisaties heeft stevig vorm gekregen, en heeft geleid tot een sterkere positie van niet alleen de Milieufederatie maar van de natuur- en milieubeweging als geheel. Ook overheden en bedrijven biedt dit voordeel. Zij hebben te maken met één in plaats van vele regionale gesprekspartners op het gebied van natuur en milieu. Dit leidt tot constructief en effectief overleg. Een van de resultaten daarvan is dat overheden en bedrijfsleven meer oog krijgen voor de effecten van toenemende bedrijvigheid op natuur en milieu in Groningen, en voor de mogelijkheden om die impact te verminderen. Er is duidelijk sprake van een door de Milieufederatie ingezette trendbreuk, waarbij de energie is gericht op het maken van evenwichtige afspraken met winst voor alle partijen in plaats van een weinig constructieve dialoog via de Raad

van State. Een mooi voorbeeld hiervan is het initiatief van de Provincie om een project Economie en Ecologie in Balans op te zetten, waarbij gezocht wordt naar mogelijkheden voor toekomstige industriële ontwikkeling die hand in hand gaan met ecologisch herstel in de Eemdelta. De resultaten van de activiteiten van de Milieufederatie op het gebied van duurzame bedrijvigheid in 2009 streven het in het Meerjarenbeleidsplan geformuleerde ambitieniveau ver voorbij. In die zin is de extreem grote inzet op dit beleidsterrein, zonder dat daar subsidie tegenover staat, goed te verantwoorden. De actuele positie van de Milieufederatie in het veld van duurzame bedrijvigheid vraagt daarom om een herformulering en herijking van het MJBP. Het is echter wel de uitdaging de personele inzet op duurzame bedrijvigheid de komende jaren te borgen. Dat is alleen mogelijk als die inzet tot bijkomende subsidiëring leidt en de Milieufederatie in staat is de belangenbehartiging ook breder dan op directieniveau in te vullen.

6. COMMUNICATIE EN NETWERKEN

6.1 Toetsing aan Werkplan 2008

Netwerkversterking en ondersteuning

Als belangenbehartigingsorganisatie hecht de Milieufederatie aan een actuele, actieve achterban. In 2009 is dan ook veel aandacht besteed aan het aanhalen van de contacten. Dit resulteerde in een aantal hechte samenwerkingsverbanden met achterbanorganisaties rond inhoudelijke dossiers, waarbij de Milieufederatie namens deze organisaties spreekbuis is en hen vertegenwoordigt in overleg. Daarbij wist de Milieufederatie het aantal aangesloten organisaties uit te breiden tot 49. In 2009 zijn toetreden: de Vereniging Zuivere Energie, Transition Town Groningen, Stichting De Keerkring, Club Oldambster Groen en de Stichting Vleermuiswerkgroep Groningen. Veel individuele leden van achterbanorganisaties zijn benaderd om kennis en inbreng te leveren in beleidsactiviteiten van de Milieufederatie.

De contacten met provinciale bestuurders en Statenleden zijn op diverse manieren aangehaald, variërend van contacten bij georganiseerde excursies en lezingen tot inhoudelijke debatten. In het kader van netwerkopbouw is in 2009 contact gezocht met alle colleges van B&W en gemeentesecretarissen van de Groningse gemeenten. Door middel van bezoeken aan gemeentehuizen werd het werk van de Milieufederatie breed gepresenteerd en samenwerking gezocht op kwesties rond ruimtelijke ordening en gemeentelijke verduurzamingsambities.

Daarnaast is in 2009 veel energie gestoken in evaluatie en herziening van het netwerk van provinciale milieufederaties. Dit heeft erin geresulteerd dat de activiteiten van de milieufederaties zijn geconcentreerd rond drie programma's: Binding met Burgers, Ruimte, en Klimaat en Energie. De directeur van de Milieufederatie Groningen vormt mede de programmadirectie van het landelijk programma Klimaat en Energie. Met deze programma's beogen De Provinciale Milieufederaties een betere inhoudelijke afstemming van standpunten op landelijk niveau te bereiken. Daarnaast is geïnvesteerd in de organisatie en communicatiemiddelen van alle milieufederaties. Daarmee wordt beoogd meer eenheid in koers, werkwijze en uitstraling te bewerkstelligen.

Communicatie algemeen

De Milieufederatie heeft in 2009 met succes verder gewerkt aan haar bekendheid in de provincie Groningen. Dat deed zij onder andere via allerhande projectactiviteiten, waaronder de Nacht van de Nacht en het Klimaatstraatfeest. Voor de zomer organiseerde zij, samen met achterbanorganisaties en het Dagblad van het Noorden een landschapsonquête. Daaruit bleek zonneklaar hoeveel waarde Groningers hechten aan de bijzondere elementen in het landschap.

Veel aandacht werd ook besteed aan de advisering van inhoudelijk medewerkers in provinciale en gemeentelijke projecten. Inzet was altijd het optimaal over het voetlicht brengen van deze projecten en de samenwerkingspartners. Daarin is de Milieufederatie uitstekend geslaagd. Dat bleek tevens uit het aantal keren dat de Milieufederatie in het nieuws wist te komen.

Inhoudelijk heeft de Milieufederatie zich opgeworpen als *opinion leader* over de dossiers kernenergie, CO₂-afvang en -opslag (CCS) en de bouw van energiecentrales in de Eemshaven. Over

deze onderwerpen is een aantal perspublicaties in zowel landelijke als regionale dagbladen verschenen en zijn verschillende lezingen en presentaties verzorgd door de directeur van de Milieufederatie.

Digitale nieuwsbrief en website

De digitale nieuwsbrief verscheen in 2009 zeven keer. De nieuwsbrief is een belangrijk medium van de Milieufederatie in haar communicatie met achterban, beleidmakers, politici en andere geïnteresseerden. Vanuit dit belang is met veel succes hard gewerkt aan het verder uitbreiden van het adresbestand voor deze nieuwsbrief. De berichten worden goed gelezen getuige de reacties uit achterban, beleidmakers en media. De nieuwsbrief is gekoppeld aan de website van de Milieufederatie. Vergeleken met de eerste twee maanden van 2008 is het bezoekersaantal van de website meer dan verdubbeld tot ruim 5500 bezoekers in de eerste twee maanden van 2009.

De Groene Peiler

Vorig jaar was het derde jaar dat de Milieufederatie werkte met haar internet-opiniepanel De Groene Peiler. Dit panel, bestaande uit 338 Groningers, staat open voor iedereen die regelmatig wil meewerken aan enquêtes over onderwerpen rond natuur, milieu, landschap en duurzaamheid. In 2009 heeft de Milieufederatie dit communicatie-instrument sterk ingezet op burgerparticipatie. Naast diverse landelijke peilingen zette zij twee provinciale peilingen uit waarbij panelleden werden opgeroepen actief deel te nemen in het vervolg van de enquête.

De eerste peiling betrof het lokaal opwekken van duurzame energie. Als vervolg op een goed bezocht symposium over dit thema werden de panelleden ondervraagd over hun visie en plannen op dit vlak. 42 panelleden lieten weten interesse te hebben voor het vervolgtraject. De tweede peiling ging over de betrokkenheid van burgers bij bestemmings- en andere beleidsplannen. Liefst 44 panelleden gaven zich hierdoor op voor het Netwerk Ruimtelijke Ordening (Netwerk RO) dat de Milieufederatie van plan is op te bouwen. Deze resultaten in burgerparticipatie overtroffen de verwachtingen en bieden een stevige basis voor een vervolg.

LvDO

In 2009 is de het tweede programma Leren voor Duurzame Ontwikkeling van de drie Noordelijke provincies van start gegaan. Het programma beoogt middels een aanjaagteam van vertegenwoordigers vanuit verschillende maatschappelijke geledingen innovatieve projecten uit het veld te halen en te ondersteunen. Vanuit het aandachtveld 'Planet' maakt de directeur van de Milieufederatie deel uit van het aanjaagteam.

Nieuwe Binding

Halverwege 2009 is door een koplopergroep van milieufederaties, waar ook de Milieufederatie Groningen toe behoort, een start gemaakt met het landelijk project Nieuwe Binding. Dit project is van uitermate grote betekenis voor de te varen koers. Het beoogt in de eerste plaats het netwerk van de milieufederaties beter te organiseren, om de betrokkenheid van aangesloten organisaties en individuen bij het werk van de Milieufederatie te vergroten. Daarnaast beoogt het project mensen die bij gelegenheid deelnemen aan activiteiten van de Milieufederatie voor langere tijd te binden

aan de organisatie. Met dit project kan de Milieufederatie een enorme sprong maken in de versterking van haar netwerk en de ondersteuning van haar belangenbehartiging.

6.2 Toetsing aan Meerjarenbeleidsplan 2008-2011

In 2009 zijn flinke stappen gezet in het realiseren van de doelstellingen zoals verwoord in het Meerjarenbeleidsplan. De doelstellingen voor 2011 zijn nagenoeg bereikt. De vorming van een Gronings panel voor peilingen en burgerparticipatie via De Groene Peiler is uitgevoerd en heeft in 2009 geleid tot interessante participatieactiviteiten op de beleidsvelden van de Milieufederatie. Met het project Nieuwe Binding ligt een grotere betrokkenheid en invloed van aan de Milieufederatie verbonden organisaties en individuen binnen bereik. Door in staat te zijn aan te geven hoeveel organisaties en individuen zich achter haar standpunten scharen, zal de Milieufederatie in de toekomst haar lobbyactiviteiten meer kracht kunnen bijzetten.

Met de aanmelding van de 49ste aangesloten organisatie is het doel – 50 aangesloten organisaties in 2011 – al bijna bereikt. De deelname aan samenwerkingsactiviteiten en de betrokkenheid van aangesloten groepen bij de werkzaamheden van de Milieufederatie is al geruime tijd een aandachtspunt. In 2009 is echter gebleken dat er door concrete samenwerkingsafspraken op dossierniveau een sterke verbetering kan worden bereikt.

Door het grote aantal nieuwe medewerkers heeft de netwerkfunctie van de Milieufederatie sinds 2008 uiteraard een terugslag gekregen. In 2009 is echter een aantal ontwikkelingen in gang gezet die het perspectief bieden dat de Milieufederatie hierin sterker terugkomt dan ooit. Er wordt in dat opzicht veel verwacht van het project Nieuwe Binding, de intensieve betrokkenheid bij het Groninger Duurzaamheidscentrum, en de ontwikkeling van nieuwe statuten op grond waarvan per beleidsveld stevige inhoudelijke netwerken worden gevormd.

Ook in communicatief opzicht is een aantal stappen gezet richting de doelstellingen uit het Meerjarenbeleidsplan. Met name de centrale en onmisbare rol die de Milieufederatie speelt in de ontwikkelingen rond Eemshaven en Delfzijl leidt ertoe dat beleidsmakers en media de Milieufederatie steeds beter weten te vinden en als een factor van belang beschouwen in maatschappelijke meningsvorming.

7. ALGEMEEN

7.1 Toetsing aan Werkplan 2009

Projectontwikkeling en -begeleiding

Het netwerk van De Provinciale Milieufederaties (DPM) heeft er het afgelopen jaar voor gekozen om slechts op enkele speerpunten subsidies te verwerven. Dit is mede ingegeven door de veelheid aan projecten die op dit moment onder de hoede van DPM uitgevoerd worden. In 2009 zijn door DPM vooral projecten uitgezet die samenhangen met klimaatdoelstellingen en het Cradle to Cradle-concept.

De Milieufederatie zelf heeft het afgelopen jaar meer dan voorheen ingezet op eigen project-acquisitie. Dit heeft geresulteerd in een groot aantal projecten die werden gesubsidieerd door de gemeente Groningen in het kader van de duurzaamheidsambities van de stad. Deze projecten passen in het beeld van een – al meerdere jaren bestaande – uitstekende samenwerkingsrelatie met de gemeente Groningen. De stevige inzet op projectacquisitie bij andere gemeenten in de provincie Groningen is helaas zonder resultaat gebleven. Mede door deze inzet is de projectontwikkeling bij de provincie Groningen en landelijke subsidieregelingen achtergebleven.

Juridische ondersteuning

In 2009 zijn meer personeelsuren (90) aan juridisch advies besteed dan voorzien (60). Deze uren zijn voornamelijk ingevuld door het beantwoorden van vragen vanuit aangesloten organisaties, het begeleiden van externe juridische procedures en juridische activiteiten in het kader van de bescherming van karakteristieke landschapselementen en de vergunningverlening voor intensieve veehouderij. Daarnaast is in 2009 een bedrag van € 8.764,62 uitgegeven aan juridische ondersteuning waar € 15.000,- werd begroot. Deze externe ondersteuning was voornamelijk gericht op vergunningprocedures voor intensieve veehouderij en bedrijvigheid in de Eemshaven. Per saldo is het aandeel juridische ondersteuning in het totaal aan activiteiten slechts 1,8 % en kleiner dan begroot.

Toetsing aan Meerjarenbeleidsplan 2008-2011

De Milieufederatie streeft op de lange termijn naar een verhouding tussen meerjarige subsidies en projectsubsidies van 2 : 1. In 2009 was het aandeel projectsubsidies fractioneel lager dan die verhouding, maar stevig lager dan in 2008. Dit is, ondanks een grotere inspanning op projectverwerking, veroorzaakt doordat een groot aantal ontwikkelde projecten bij gemeenten zijn blijven ‘hangen’ of niet werden toegekend. Naar verwachting zal 2010 een gunstiger beeld te zien geven.

De afname van het aandeel juridische activiteiten stemt overeen met het Meerjarenbeleidsplan 2008-2011, maar de afname verloopt aanmerkelijk sneller dan mag worden verwacht. De doelstelling is dat de Milieufederatie door een vroege en positieve betrokkenheid bij beleidsprocessen

steeds minder juridische activiteiten zal hoeven te ontplooiën om de belangen van natuur, landschap en milieu in het provinciaal beleid te waarborgen. Dat lijkt succesvol, hoewel de hausse aan nieuwe bestemmingsplannen in relatie tot de nWro weer voor een toename van het beroep vanuit aangesloten organisaties op juridische activiteiten van de Milieufederatie kan gaan zorgen.

8. ONTWIKKELING ORGANISATIE

8.1 Personeel

Samenstelling personeelsbestand

Per 31 december 2009 waren in totaal 14 personen in verschillende dienstverbanden werkzaam bij de Milieufederatie Groningen:

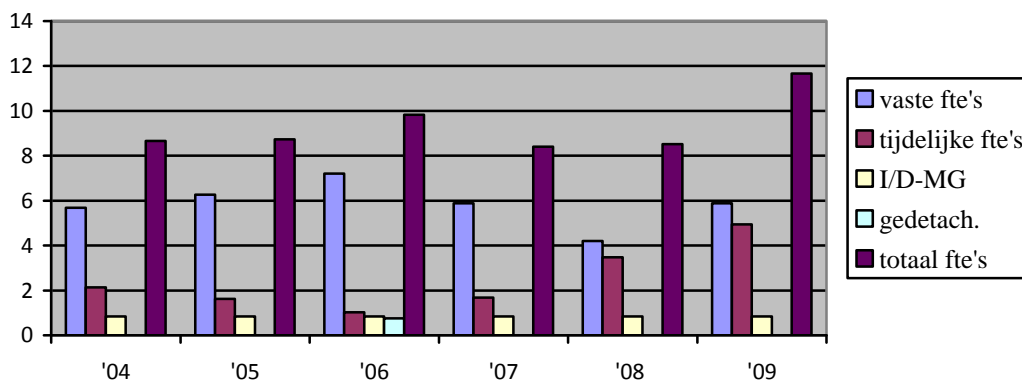
dienst- verband	aantal personen	vrouwen	mannen	totaal aantal fte's	gemiddelde fte / persoon
vast	7	2	5	5,88	0,84
tijdelijk	6	2	4	4,94	0,82
MG	1		1	0,84	0,84
totaal	14	4	10	11,66	0,83

De leeftijdsopbouw van het personeelsbestand zag er per 31 december 2009 als volgt uit:

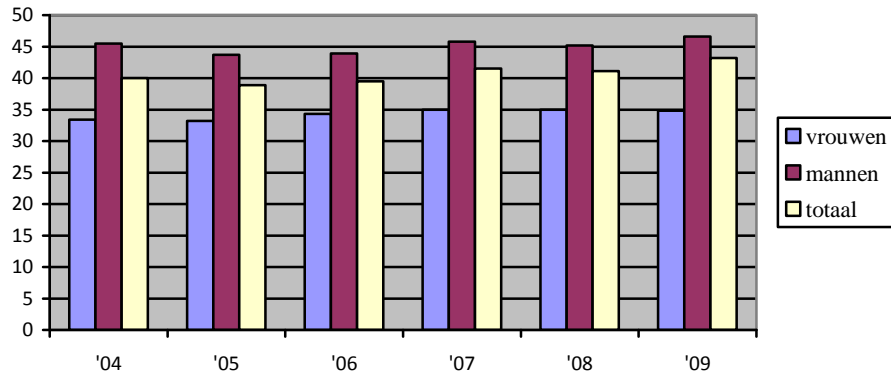
leeftijdsopbouw	vrouwen	mannen	totaal
21 t/m 30 jaar	0	1	1
31 t/m 40 jaar	3	2	5
41 t/m 50 jaar	1	3	4
51 t/m 60 jaar	0	3	3
61 t/m 65 jaar	0	1	1
gemiddelde leeftijd	34,8	46,6	43,2

Uit de vergelijking van bovenstaande gegevens met die van het voorgaande jaar blijkt dat het aantal medewerkers met vier is gestegen en dat de gemiddelde leeftijd ruim twee jaar hoger is:

soorten dienstverband

leeftijdsopbouw m/v

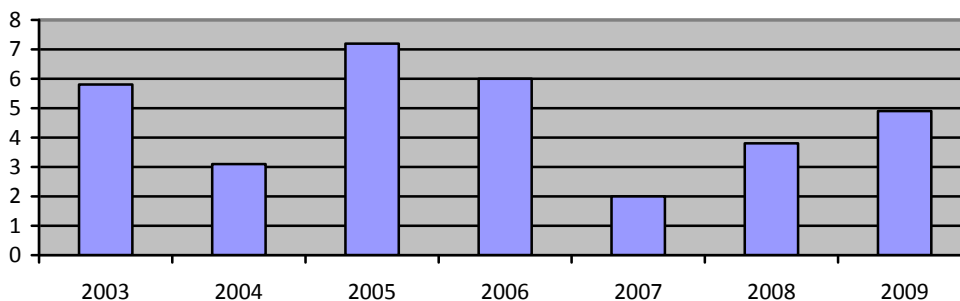

Door het vertrek van 1 vaste medewerker, het omzetten van 2 tijdelijke aanstellingen in vaste contracten en het in dienst nemen van een vaste medewerker, steeg het aantal dienstverbanden voor onbepaalde tijd van 5 naar 7. Het aantal medewerkers met een tijdelijk dienstverband steeg van 4 naar 6 door de indienstneming van 5 medewerkers met een tijdelijk contract en het vertrek van een medewerker met een tijdelijk contract (en zoals genoemd het omzetten van 2 tijdelijke aanstellingen in vaste dienstverbanden). We bleven gebruikmaken van 1 zogenaamde maatschappelijk gesubsidieerde baan (MG in de eerste tabel en de eerste grafiek).

Ziekteverzuim

De organisatie had in 2009 een iets hoger ziekteverzuim dan in het voorgaande jaar: 4,9 procent (2008: 3,8 procent).

verzuimpercentages

8.2 Financiën

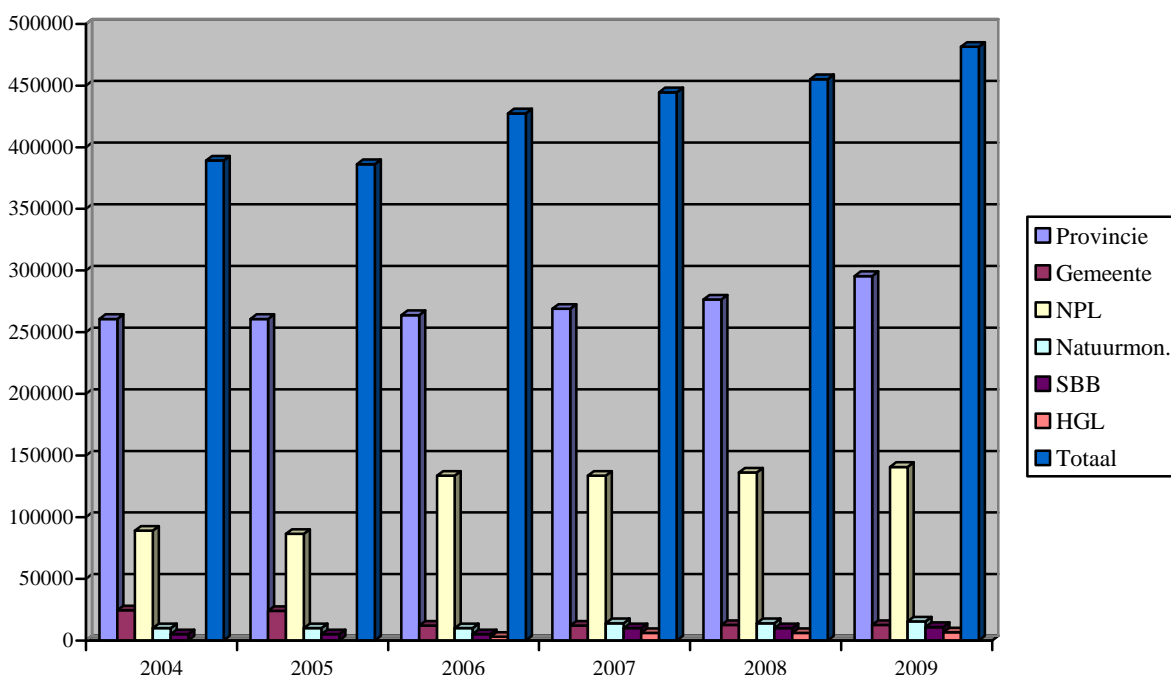
Financieringsopbouw

Het aantal subsidiegevers dat op basis van een meerjarenafpraak jaarlijks een bedrag aan de

Milieufederatie ter beschikking stelt, bleef ook in 2009 gelijk: zes. De hoogte van vijf van de zes budgetten nam toe: de Provinciale Budgetsubsidie steeg met € 19.100, het vrij besteedbare bedrag van de Nationale Postcode Loterij met € 4.441. De jaarlijkse bijdragen van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Het Groninger Landschap stegen met respectievelijk € 1.405, € 815 en € 555. Alleen het budget van de Gemeente Groningen bleef op hetzelfde niveau als in 2008: € 12.500.

In totaal steeg het meerjarige subsidiebedrag in 2009 t.o.v. 2008 met € 26.316. Het meerjarige subsidiebudget was in 2009 (en ter vergelijking in de jaren 2004 t/m 2008) als volgt opgebouwd:

Subsidiegever	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Prov.Groningen	260.800	260.800	263.900	269.000	276.400	295.500
Gem.Groningen	24.390	24.000	12.000	12.000	12.500	12.500
NPL (vrij)	89.000	86.400	133.540	133.540	136.259	140.700
Natuurmon.	10.000	10.000	10.000	14.000	14.000	15.405
SBB	5.000	5.000	5.000	10.000	10.000	10.815
Gron. Landschap			3.000	6.000	6.000	6.555
Totaal	389.190	386.200	427.440	444.540	455.159	481.475

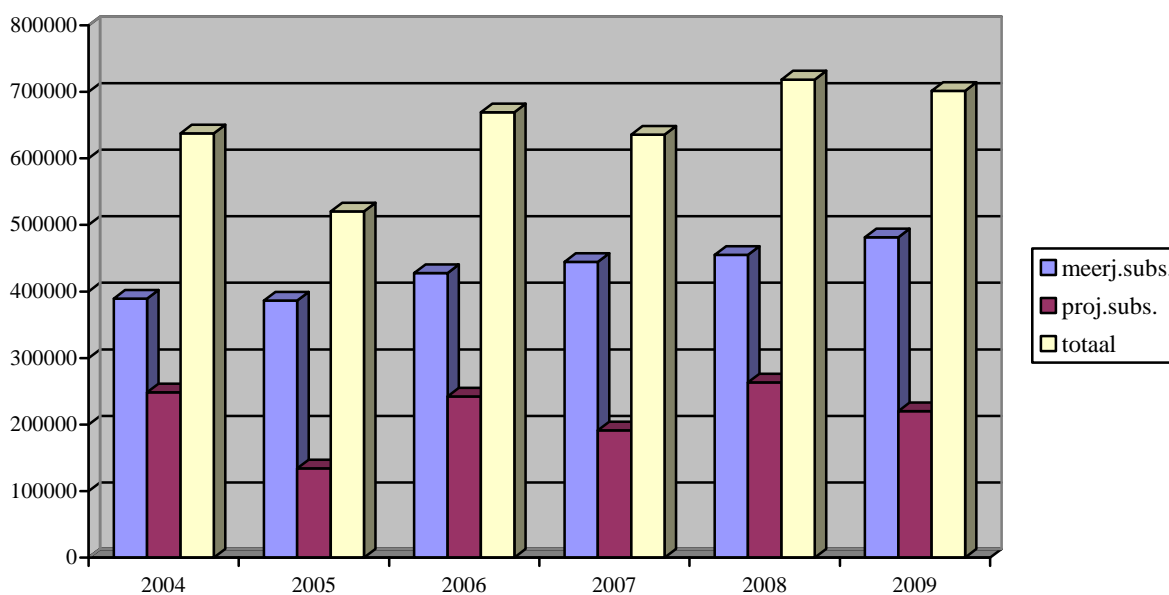

Het meerjarige budget werd ook in 2009 aangevuld met meerdere projectsubsidies. In totaal werd voor € 220.097 aan projectsubsidies besteed. Subsidiebronnen waren De Provinciale Milieufederaties (DPM), Provincie Groningen, Gemeente Groningen, Bureau Meerstad, Libéma B.V. en terreinbeherende organisaties.

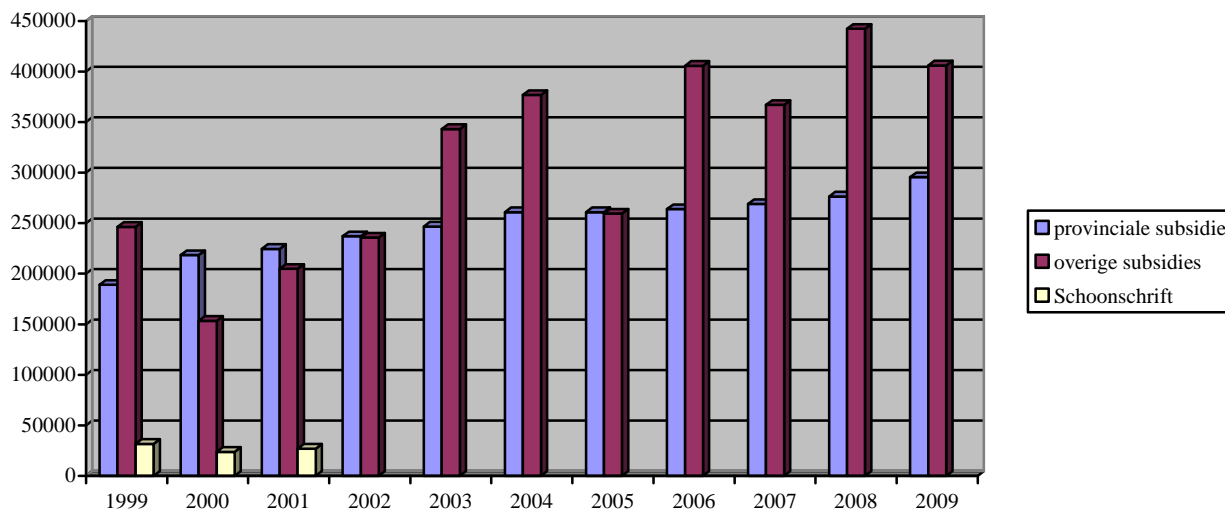
In de jaren 2004 t/m 2009 werden de volgende projectbudgetten besteed:

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Projectsubsidie DPM		32.162	70.076	82.678	94.573	80.454
Projectsubsidie overheden		65.763	150.806	80.203	161.190	119.243
Projectsubsidie overig		36.143	21.220	28.452	7.660	20.400
Totaal	248.383	134.068	242.102	191.333	263.423	220.097

De verdeling tussen meerjarige subsidies enerzijds en projectsubsidies anderzijds ziet er over de jaren 2004 t/m 2009 als volgt uit:

In de loop der jaren heeft de Milieufederatie haar financiële basis proberen te verbreden. Uit onderstaande grafiek is af te lezen hoe het aandeel overige subsidies zich heeft ontwikkeld in verhouding tot de Provinciale Budgetsubsidie:

Juridische ondersteuning

Naast € 8.550 voor personeelskosten (90 uur à € 95) is € 8.764,62 gespenseerd aan juridische ondersteuning. Ontvangen van de Provincie Groningen (i.v.m. vergoeding proceskosten en griffierecht) is € 1.864 en van samenwerkingspartners (i.v.m. doorberekende kosten) € 2.677,50. Per saldo is derhalve in 2009 een bedrag van € 12.773,12 uitgegeven aan juridische ondersteuning. Dit bedrag werd gedekt door het geld dat de Milieufederatie ontving van de Nationale Postcode Loterij.

Financiële afsluiting van het jaar

In 2009 werd voor de zevende keer de jaarrekening opgesteld conform de eisen van het CBF. De Balans en de Staat van Baten en Lasten uit de jaarrekening 2009 zijn in dit hoofdstuk integraal opgenomen (zie § 8.4 en § 8.5). Tevens is een accountantsverklaring opgenomen met betrekking tot de juistheid van de financiële gegevens in dit evaluatieve jaarverslag (*Bijlage 2*).

Voor een toelichting van de bedragen in de Balans en de Staat van Baten en Lasten verwijzen we naar de jaarrekening 2009 van de Milieufederatie Groningen.

De in 2009 gerealiseerde baten en lasten wijken soms enigszins af van de begroting. Dit komt doordat zich na de laatste begrotingswijziging altijd nog weer nieuwe ontwikkelingen voordoen, met name op het terrein van de projectsubsidies.

Het jaar 2009 is afgesloten met een positief resultaat van € 12.199. Dit resultaat is bestemd voor concrete activiteiten in 2010.

Eigen vermogen

In vergelijking met 31 december 2008 is het vrij besteedbare vermogen dat is vastgelegd in de Continuïteitsreserve ultimo 2009 toegenomen met € 10.688. Door het bestuur is bepaald dat de Milieufederatie streeft naar een reserve van circa 15 % van de jaarinkomsten. Deze reserve dient

als buffer voor het opvangen van tegenvallers en als achtergronddekking bij het nemen van risicovolle beslissingen. Bij het huidige jaarinkomen van € 707.000 komt het gewenste 15 %-niveau neer op een bedrag van € 106.050; met een Continuïteitsreserve van € 105.983 wordt dit niveau nagenoeg exact gehaald.

De Milieufederatie kent geen beleggingsbeleid. Het eigen vermogen is ondergebracht op een spaarrekening waaraan geen vermogensrisico's zijn verbonden.

Vooruitblik 2010 en verder

In 2007 is een Meerjarenbeleidsplan opgesteld voor de jaren 2008-2011. Dit is begin 2008 door Provinciale Staten goedgekeurd. Gedurende 2009 is echter gebleken dat er vooral inzet van de Milieufederatie gevraagd wordt op dossiers waarvan het belang in 2007 nog niet werd voorzien. Het gaat dan vooral om de belangenbehartiging van de Milieufederatie in dossiers die betrekking hebben op de economische ontwikkelingen in de Eemshaven en Delfzijl, de gevolgen van Natura 2000, CCS, de nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening en ontwikkelingen rond energietransitie. Dit brengt met zich mee dat er voornamelijk personele inzet in 2009 is geweest op dossiers die niet door subsidies – die immers verstrekt zijn op basis van dit Meerjarenbeleidsplan – worden gedekt. Er is daarom een noodzaak gedurende 2010 te komen tot een herzien Meerjarenbeleidsplan dat meer past op de actuele ontwikkelingen in Groningen.

In dit nieuwe Meerjarenbeleidsplan zal de Milieufederatie trachten te komen tot afspraken die recht doen aan het feitelijk hogere kwalitatieve en kwantitatieve activiteitsniveau dan in 2008 is overeengekomen.

Dit betekent o.a. dat ingezet wordt op een iets hogere (gemiddelde) personeelsomvang dan de huidige, en dat blijvend aandacht zal worden besteed aan projectontwikkelingen en -acquisitie en een werkbare verhouding tussen structurele (meerjarige) subsidies en tijdelijke projectsubsidies. Dit houdt de facto in dat de projectacquisitie zich zal richten op meerjarige projecten die omvangrijker zijn dan in de afgelopen jaren gebruikelijk was. Door de – in het algemeen – kleinschalige en kortdurende projecten die in de afgelopen jaren zijn uitgevoerd, wordt onevenredig veel tijd besteed aan kennisopbouw en projectadministratie, terwijl deze projecten onvoldoende bijdragen aan de financiële en inhoudelijke continuïteit van de organisatie.

De begroting voor het jaar 2010 is weergegeven in § 8.6.

8.3 Interne organisatie

Met het vertrek van 2 medewerkers en het aantrekken van 6 nieuwe medewerkers, is de Milieufederatie gedurende 2009 in de situatie dat 10 van de 14 medewerkers een dienstverband hebben van korter dan een jaar. Het betreft, op één uitzondering na, de inhoudelijk medewerkers. Uiteraard is de instabiliteit van de organisatie sinds half 2008 niet zonder gevolgen gebleven. Er moest meer dan evenredig worden geïnvesteerd in inwerken, teamvorming, kennisopbouw, netwerkopbouw en interne communicatie. Met name het ontbreken van ervaring en proceskennis op

beleidsmatig en politiek-bestuurlijk niveau liet zich gedurende 2009 voelen. Aansturing van de interne organisatie heeft zich daarom vrijwel uitsluitend gericht op strategische en procesmatige uitgangspunten en nauwelijks op operationeel en tactisch niveau.

Tegelijkertijd heeft de Milieufederatie in 2009, afgezet tegen het verleden, een geweldige kwaliteitsslag gemaakt, waarbij veel gevraagd wordt van de persoonlijke vaardigheden van medewerkers. De organisatorische koers is gericht op het rechtstreeks vertegenwoordigen van aangesloten organisaties in grootschalige, actuele beleidsprocessen op provinciaal niveau. Hierbij komt meer nadruk te liggen op strategische en tactische capaciteiten, communicatieve vaardigheden, proactiviteit en onderhandelingsvaardigheid, en minder op het routinematig handelen vanuit een zekere kennisbasis.

Ook op andere terreinen stond de Milieufederatie in 2009 in het teken van verandering. De zoektocht naar vervangende huisvesting heeft in december geleid tot de verhuizing van het kantoor naar het Zuiderpark. Er is gezocht naar een meer passende uitstraling in huisstijl en externe communicatiemiddelen. Er zijn nieuwe vormen van samenwerking ontwikkeld met de andere provinciale milieufederaties, gemeenten, aangesloten organisaties en het Groninger bedrijfsleven.

Daarbij is vanaf half 2009 een verdere professionalisering van de projectorganisatie ingezet door het projectmanagement grotendeels los te maken van de directiefunctie, waardoor project-acquisitie en kwaliteitsborging van projectactiviteiten geconcentreerd kan plaatsvinden.

Ondanks dat directie en medewerkers zich door deze organisatorische ontwikkelingen voor een vrijwel onmogelijke opgave gesteld zagen, is er in 2009 geen sprake geweest van een vermindering van de kwantitatieve of kwalitatieve resultaten van de Milieufederatie Groningen. Er is integendeel in 2009 met minder middelen meer resultaat geboekt dan voorgaande jaren op projecten en er is inhoudelijk meer invloed verworven op een aantal belangrijke kerndossiers van de Milieufederatie. Dit dankzij de volledige en buitengewone inzet van het voltallige team van medewerkers van de Milieufederatie. In evaluatieve zin past hier slechts een groot compliment.

8.4 Balans per 31 december 2009

Activa	<u>31 december 2009</u>		<u>31 december 2008</u>	
	€	€	€	€
Vaste activa				
<i>Materiële vaste activa</i>				
in het kader van de doelstelling		13.444		21.933
Vlottende activa				
<i>Vorderingen en overlopende activa</i>				
Debiteuren	124.275		103.530	
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>53.543</u>		<u>4.770</u>	
		177.818		108.300
<i>Liquide middelen</i>		236.585		201.046
		<u>427.847</u>		<u>331.279</u>
Passiva				
Reserves en fondsen				
<i>Reserves</i>				
Continuïteitsreserve	105.983		95.295	
Bestemmingsreserves	75.000		65.000	
Overige reserves	<u>13.444</u>		<u>21.933</u>	
		194.427		182.228
Kortlopende schulden				
Crediteuren	51.680		27.204	
Nog te besteden subsidies	88.574		53.239	
Belastingen en premies sociale verzekeringen en pensioenen	36.139		19.842	
Overige schulden en overlopende passiva	<u>57.027</u>		<u>48.766</u>	
		233.420		149.051
		<u>427.847</u>		<u>331.279</u>

8.5 Staat van baten en lasten over 2009

	<u>Realisatie 2009</u>	<u>Begroting 2009</u>	<u>Realisatie 2008</u>
	€	€	€
Baten:			
Baten uit eigen fondsenwerving	0	0	0
Baten uit acties van derden	268.179	258.216	260.832
Subsidies van overheden	427.244	417.683	450.090
Overige baten	11.292	5.100	12.783
Totaal baten	<u>706.715</u>	<u>680.999</u>	<u>723.705</u>
Lasten: ²⁾			
Besteed aan doelstellingen			
Groene ruimte	220.786	224.273	341.502
Bebouwde ruimte en mobiliteit	139.302	122.183	75.579
Klimaat en energie	72.244	78.565	88.325
Duurzame bedrijvigheid	117.357	114.025	50.583
Algemeen	144.827	195.644	157.737
	<u>694.516</u>	<u>734.690</u>	<u>713.726</u>
Werving baten	0	0	0
Kosten beheer en administratie ¹⁾	0	0	0
Totaal lasten	<u>694.516</u>	<u>734.690</u>	<u>713.726</u>
Resultaat	<u>12.199</u>	<u>-53.691</u>	<u>9.979</u>
Voorgestelde bestemming van het resultaat:			
Continuïteitsreserve	10.688	11.309	-9.291
Bestemmingsreserves	10.000	-65.000	11.600
Overige reserves	-8.489	0	7.670
	<u>12.199</u>	<u>-53.691</u>	<u>9.979</u>

¹⁾ De Provinciale Milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek, gebaseerd op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van de Vereniging Fondsenwervende Instellingen (VFI). De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in § 2.7.5 van de Jaarrekening 2009, maar worden in de staat van baten en lasten volledig toegerekend aan de doelstellingen.

²⁾ De gerealiseerde uren worden, per thema, nader toegelicht in bijlage 1.

8.6 Begroting 2010

	€	€
Baten:		
Baten uit acties van derden	224.124	
Subsidies overheden	486.612	
Overige baten	<u>5.500</u>	
Som der baten		716.236
Lasten:		
Personeelskosten	577.000	
Uitbesteed werk	25.000	
Publiciteit en communicatie	11.000	
Huisvestingskosten	82.000	
Kantoor- en algemene kosten	64.100	
Afschrijving en rente	15.000	
Specifieke projectkosten	<u>31.956</u>	
Som der lasten		806.056
Begroot resultaat		<u><u>-89.820</u></u>
Begrote resultaatbestemming		
Continuïteitsreserve		-74.820
Bestemmingsreserves		<u>-15.000</u>
		<u><u>-89.820</u></u>
Begroting lasten 2009 naar doelstellingen		
Uitvoeringskosten ter zake van:		
Groene ruimte		176.555
Bebouwde ruimte en mobiliteit		149.788
Klimaat en energie		76.707
Duurzame bedrijvigheid		185.479
Algemeen		<u>217.527</u>
		<u><u>806.056</u></u>

8.7 Overige gegevens

Statutaire naam: Stichting Milieufederatie Groningen

Vestigingsplaats: Groningen

Rechtsvorm: Stichting

Doelstelling: De stichting heeft tot doel het bevorderen van het behoud, het herstel en het optimaal beheer van natuur, milieu en landschap.

Directie: S.J. van der Velde

Bestuur: H.J. van der Windt – voorzitter
A. Schlebusch – secretaris (t/m 06-04-2010)
C.J. Grol – penningmeester
J.B.M. Helmink – bestuurslid
R. van Diggelen – bestuurslid (t/m 26-05-2009)
J.F. Dröge – bestuurslid (vanaf 26-05-2009, secretaris vanaf 06-04-2010)

Rooster van aftreden:	Toetreding	Aftreding
H.J. van der Windt	01-01-2009	januari 2014
A. Schlebusch	12-04-2005	6 april 2010
C.J. Grol	12-04-2005	april 2015
J.B.M. Helmink	09-05-2006	mei 2011
J.F. Dröge	26-05-2009	mei 2014
R.M. Bekker	06-04-2010	april 2015

Samenstelling Raad van Toezicht en Advies (per 31-12-2009)

Bolt, B. (Brenda)	Janssen, T. (Trinette)
Bosch, P.P. (Pier)	Langbroek, A.J. (Aart Jan)
Braam, J. (Jaap)	Lanooy, E. (Eric)
Brijker, M. (Marinus)	Noordergraaf, I. (Inge)
Caderius van Veen, L. (Lous)	Schillhorn van Veen, W. (Willem)
Elverding, J.P. (JohnPeter)	Schreuder, J.J. (Job)
Hallers-Tjabbes, C.C. ten (Cato)	Stockmann, L. (Leo)
Heringa, R. (Rob)	Vree, L. de (Leo)
Huiskes, G.J. (Gert Jan)	Westerink, B. (Ben)
Ijpenberg, T. (Ton)	

Bijlage 1: Overzicht projecten en urenrealisatie 2009

Aantal uren per financier in 2009

Projectcode	Projectnaam	Provincie		DPM		Overige		Totaal	
		Werkplan	Realisatie	Werkplan	Realisatie	Werkplan	Realisatie	Werkplan	Realisatie
	Groene ruimte								
51001	Extern overleg	100,0	125,0					100,0	125,0
51002	Actualiteiten	250,0	290,0					250,0	290,0
51010	Provinciaal RO-beleid + POP	150,0	213,0			30,0	30,0	180,0	243,0
51011	Landschapsfonds	10,0	13,5					10,0	13,5
51012	Natuur- en Landschapsbeleid	84,0	171,5			115,0	115,0	199,0	286,5
51023	Windenergie en Landschap			15,0	15,0			15,0	15,0
51023-1	Windenergie			23,7	23,5			23,7	23,5
51025	Ave Natura	42,0	42,0	28,0	5,0			70,0	47,0
51030	Gemeentelijk RO-beleid	200,0	332,0			100,0	100,0	300,0	432,0
51041	Middag-Humsterland	40,0	52,0					40,0	52,0
51061	Integraal Waterbeheer	225,0	286,0	54,0	54,0	100,0	100,0	379,0	440,0
51068	Waterestafette			143,5	219,0			143,5	219,0
51071	Landsdelen	55,0						55,0	0,0
51082	Nacht van de Nacht 09			271,0	410,0			271,0	410,0
51085	Verrommeling			115,0	113,0			115,0	113,0
51086	WRO			73,0	78,0			73,0	78,0
		<u>1.156,0</u>	<u>1.525,0</u>	<u>723,2</u>	<u>917,5</u>	<u>345,0</u>	<u>345,0</u>	<u>2.224,2</u>	<u>2.787,5</u>
	Bebouwde ruimte en mobiliteit								
51042	Meerstad	140,0	78,3			4,0	4,0	144,0	82,3
51072	Groene Regiovisie	120,0	95,8					120,0	95,8
52001	Extern overleg	55,0	92,8					55,0	92,8
52002	Actualiteiten	100,0	79,5					100,0	79,5
52010	Projecten Gemeente Groningen			63,0	88,0	1.084,0	1.249,1	1.147,0	1.337,1
		<u>415,0</u>	<u>346,4</u>	<u>63,0</u>	<u>88,0</u>	<u>1.088,0</u>	<u>1.253,1</u>	<u>1.566,0</u>	<u>1.687,5</u>

Aantal uren per financier in 2009

Projectcode	Projectnaam	Provincie		DPM		Overige		Totaal	
		Werkplan	Realisatie	Werkplan	Realisatie	Werkplan	Realisatie	Werkplan	Realisatie
	Klimaat en energie								
52005-8	Gluren bij de Buren			80,0	44,0			80,0	44,0
53001	Extern overleg	60,0	123,5					60,0	123,5
53002	Actualiteiten	140,0	161,5					140,0	161,5
53026	Energiekompas	60,0	32,5					60,0	32,5
53058-1	WIN-energie					50,0	69,0	50,0	69,0
53075	Klimaatneutraal Lokaal			97,0	152,5			97,0	152,5
53076	Klimaatkaravaan			150,0	204,5			150,0	204,5
53077	Klimaatwensen			20,0	51,0			20,0	51,0
53079	Klimaatstraatfeest II			150,0	8,0			150,0	8,0
		<u>260,0</u>	<u>317,5</u>	<u>497,0</u>	<u>460,0</u>	<u>50,0</u>	<u>69,0</u>	<u>807,0</u>	<u>846,5</u>
	Duurzame bedrijvigheid								
54001	Extern overleg	40,0	70,0	20,0	20,0			60,0	90,0
54003	Coördinatie Eemshaven	100,0	578,0			150,0	150,0	250,0	728,0
54005	Netwerk Milieukwaliteit	20,0	65,0	130,0	130,0			150,0	195,0
54025	C2C projectleiding			358,0	101,5			358,0	101,5
54030	C2C			206,0	132,0	76,0	12,0	282,0	144,0
54999	Actualiteiten	120,0	180,5					120,0	180,5
		<u>280,0</u>	<u>893,5</u>	<u>714,0</u>	<u>383,5</u>	<u>226,0</u>	<u>162,0</u>	<u>1.220,0</u>	<u>1.439,0</u>
	Algemeen								
55020	Netwerkversterking en ondersteun	100,0	230,0					100,0	230,0
55010	Communicatie algemeen	410,0	657,0					410,0	657,0
55011	Nieuwsbrief	75,0	80,5					75,0	80,5
55023	3P Burgerpanel			200,0	96,0	4,0	4,0	204,0	100,0
55050	Nieuwe Binding			140,0	83,5			140,0	83,5
56003	Projectontwikkeling en begeleiding	414,0	647,7					414,0	647,7
56004	Juridische ondersteuning			60,0	90,0			60,0	90,0
		<u>999,0</u>	<u>1.615,2</u>	<u>400,0</u>	<u>269,5</u>	<u>4,0</u>	<u>4,0</u>	<u>1.403,0</u>	<u>1.888,7</u>
	Totaal	<u>3.110,0</u>	<u>4.697,6</u>	<u>2.397,2</u>	<u>2.118,5</u>	<u>1.713,0</u>	<u>1.833,1</u>	<u>7.220,2</u>	<u>8.649,2</u>

BIJLAGE 2: Samenvatting verantwoordingsverklaring van de Stichting Natuur en Milieufederatie Groningen

1. De Milieufederatie dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstelling.
2. De Milieufederatie streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

In deze verantwoordingsverklaring wordt beschreven op welke manier de Natuur en Milieufederatie Groningen in 2009 invulling gaf aan deze principes.

Ad 1. Functiescheiding tussen toezicht en uitvoering

In 2009 is gestart met het aanpassen van de statuten waarbij ze onder andere worden aangepast aan de CBF-vereisten en waarin sprake is van een Raad van Toezicht i.p.v. een Raad van Toezicht en Advies (RTA). Het streven is de statutenwijziging in mei 2010 af te ronden.

Het Bestuur heeft de jaarrekening 2008 en het jaarverslag 2008 in zijn vergadering van 12-05-2009 vastgesteld en het werkplan en de begroting 2010 in zijn vergadering van 08-09-2009 vastgesteld.

De RTA heeft in haar vergadering van 26-05-2009 het jaarverslag 2008 en de jaarrekening 2008 met bijbehorende accountantsverklaring goedgekeurd; en in haar vergadering van 24-09-2009 het werkplan en de begroting 2010 goedgekeurd. In 2009 is de RTA meermaals om advies gevraagd op beleidskeuzes, zodat invulling gegeven kon worden aan haar adviserende rol.

Ad 2. Optimale besteding van de financiële middelen

De organisatie streeft naar een verantwoorde verhouding tussen productiviteit en overhead. Als referentiepunten hanteren we daarbij overheadgemiddelden van vergelijkbare goede doelenorganisaties. Voor de komende jaren richt ons beleid zich op handhaving van de beheer- en administratiekosten op een niveau van maximaal 35 procent terwijl we de organisatie in omvang en productie licht willen laten groeien. Het aandeel van de kosten voor beheer en administratie is in 2009 zelfs fors gedaald naar 31,4 procent (2008: 37,3 procent). Daarnaast werkt de Milieufederatie aan optimalisering van haar effectiviteit door:

- Een terughoudend beloningsbeleid waarbij de CAO provincies wordt gevolgd enkel voor het primaire salaris en waarbij maximaal schaal 12 wordt gehanteerd (maximaal bruto maandsalaris: €4.771,-);
- Bestuurders en toezichthouders niet te bezoldigen.

Ad 3. Streven naar optimale relaties met belanghebbenden

De informatievoorziening is erop gericht om de effectiviteit van de activiteiten van de Milieufederatie te vergroten.

Concrete voorbeelden van de uitvoering van de communicatiestrategie zijn:

- de in 2008 vernieuwde website van de Milieufederatie, waarmee op een heldere manier inzicht wordt gegeven in de visie, taken en rollen van de milieufederatie, in haar activiteiten en die van haar collega-organisaties;
- de digitale nieuwsbrief L!cht op Groen (in 2009 7 exemplaren), waarmee geïnteresseerden actief worden geïnformeerd over actuele ontwikkelingen en activiteiten;
- een informatieve excursie in oktober 2009 voor de achterban naar een natuurgebied in Noord-Groningen;
- eind 2009 zijn we gestart met het landelijke samenwerkingsproject Nieuwe Binding dat beoogt de binding met de achterbannen van de milieufederaties te versterken.

Middels het project De Groene Peiler streeft de Milieufederatie er sinds 2007 naar om via regelmatige peilingen de mening te achterhalen van een burgerpanel over diverse onderwerpen betreffende natuur, milieu en landschap en de burger actief te betrekken bij beleidvorming op deze onderwerpen.

Er is in 2009 1 klacht over de Milieufederatie binnengekomen, betreffende de behandeling van het onderwerp houtkachels in de RTA-vergadering van 24-09-2009.

Aldus vastgesteld in de bestuursvergadering van 11 mei 2010. De volledige verantwoordingsverklaring 2009 staat op www.nmfgroningen.nl.

BIJLAGE 3: Accountantsverklaring

 **DE JONG ACCOUNTANCY &
FINANCIËEL MANAGEMENT**

Aan: het bestuur van
Stichting Milieufederatie Groningen, Groningen

Accountantsverklaring

Opdracht
Wij hebben gecontroleerd of de in paragrafen 8.4 en 8.5 van dit jaarverslag opgenomen balans per 31 december 2009 en de staat van baten en lasten over 2009 van Stichting Milieufederatie Groningen te Groningen op de juiste wijze zijn ontleend aan de door ons gecontroleerde jaarrekening 2009 van Stichting Milieufederatie Groningen. Bij die jaarrekening hebben wij op 6 april 2010 een goedkeurende accountantsverklaring verstrekt. Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met de grondslagen zoals gehanteerd in de jaarrekening 2009 van Stichting Milieufederatie Groningen. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de balans en de staat van baten en lasten zoals opgenomen in dit jaarverslag te verstrekken.

Werkzaamheden
Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig dienen wij onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de balans en de staat van baten en lasten zoals opgenomen in dit jaarverslag op de juiste wijze zijn ontleend aan de jaarrekening. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel
Naar ons oordeel zijn de balans en de staat van baten en lasten zoals opgenomen in dit jaarverslag in alle van materieel belang zijnde aspecten op de juiste wijze ontleend aan de jaarrekening.

Toelichting
Wij vestigen er de aandacht op dat voor het inzicht dat vereist is voor een verantwoorde oordeelsvorming omtrent de financiële positie en de resultaten van Stichting Milieufederatie Groningen en voor een toereikend inzicht in de reikwijdte van onze controle de paragrafen 8.4 en 8.5 van dit jaarverslag dienen te worden gelezen in samenhang met de volledige jaarrekening, waaraan deze is ontleend, alsmede met de door ons daarbij op 6 april 2010 verstrekte goedkeurende accountantsverklaring. Deze toelichting doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Drachten, 6 april 2010

De Jong AFM B.V.

J.D. de Jong AA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

De Jong AFM bv
Postbus 164 9200 AD Drachten
Zuiderdwarsvaart 13 9203 HV Drachten
Telefoon 0512 58 68 98 Fax 0512 58 68 90
E-mail info@dejongafm.nl Internet www.dejong-accountancy.nl
KvK Leeuwarden 01.09.11.51 ING Bank 66.03.53.504